

Koruyucu Ergoterapi ve Çevresel Düzenlemeler

Editörler:

Prof. Dr. Gonca Bumin

Doç. Dr. Gökçen Akyürek

Hipokrat
Yayınclık

© 2021 Koruyucu Ergoterapi ve Çevresel Düzenlemeler

ISBN: 978-625-7399-24-1

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazar(lar)ına aittir.

Editörler

Prof. Dr. Gonca Bumin
Doç. Dr. Gökçen Akyürek

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Ankara Özgür Matbaacılık Basım Yayın Dağ. San. Tic. A.Ş.
1250 Cadde No: 25 Ostim OSB Yenimahalle / Ankara

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

Sevgili Kızım Duru'ya,
G.A.

Sevgili Kızlarım Selin ve Gizem'e,
G.B.

Ve Çok Değerli Öğrencilerimize...

Önsöz

Ergoterapide koruyucu yaklaşım stratejileri, yaşam boyu sağlık ve iyilik halini sürdürmede yaşam tarzı seçimleri ve kişisel sorumlulukları hedefleyerek uygulanan terapötik müdahalelerdir. Ergoterapide koruyucu yaklaşımların amacı sağlıklı beslenmenin ve aktif yaşam tarzının teşvik edilmesi, zihinsel ve duygusal iyilik halinin sürdürülebilmesi ve yaralanma ve zararlı alışkanlıkların önlenmesidir.

Politikalar, sistem, çevre, medya ve hizmet sunan profesyoneller kanıta dayalı sağlık, iyilik hali ve koruyucu yaklaşımları destekleyen önemli unsurlardır.

Bu kitap ergoterapi lisans, yüksek lisans, doktora öğrencileri ve ergoterapistler için ergoterapide koruyucu yaklaşımlara yönelik kapsamlı değerlendirme yöntemleri ve müdahale yaklaşımlarını içeren rehber bir kitaptır.

Kitap üç kısımdan oluşmaktadır. İlk bölümde ergoterapide koruyucu yaklaşımlar ile ilgili teori, modeller ve temel yaklaşımlar; ikinci bölümde, farklı yaşam dönemlerinde koruyucu ergoterapi yaklaşımları; üçüncü bölümde ise farklı problemlerde koruyucu yaklaşımlar kapsamlı olarak anlatılmıştır.

Kitabın yazılmasında özveri ile çalışan ve emek veren tüm yazarlara ve Hipokrat Yayınevine gönülden teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Faydalı olması dileği ile hepinize iyi okumalar dileriz...

Prof. Dr. Gonca Bumin

Doç. Dr. Gökçen Akyürek

Katkıda Bulunanlar

Editörler

Prof. Dr. Gonca Bumin

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Doç. Dr. Gökçen Akyürek

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Yazarlar

Prof. Dr. Gonca Bumin

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Prof. Dr. Gamze Ekici

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Prof Dr. Çiğdem Öksüz

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Prof Dr. Ümit Uğurlu

Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, İstanbul

Doç. Dr. Gökçen Akyürek

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Dr. Öğretim Üyesi Onur Altuntaş

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Dr. Öğretim Üyesi Özgü İnal

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Dr. Öğretim Üyesi Mahmut Yaran

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ortez ve Protez Bölümü, Samsun

Dr. Öğretim Üyesi Sinem Salar

Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Edirne

Dr. Öğretim Üyesi Zeynep Bahadır Ağce

Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, İstanbul

Dr. Öğretim Üyesi Esmâ Özkan

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Dr. Öğretim Üyesi Hatice Abaoğlu

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Öğr. Gör. Remziye Akarsu

Biruni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, İstanbul

Dr. Psk. Selma Ercan Doğu

Ankara Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Bölümü, Ankara

Uzm. Fzt. Tarık Demirok

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Uzm. Erg. Zeynep Çelik

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Uzm. Erg. Özge Buket Arslan

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Uzm. Erg. Sinem Kars

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Uzm. Erg. Ege Temizkan

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Uzm. Erg. Gözde Önal

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Kozaklı MYO Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Nevşehir

Uzm. Erg. Gülşah Zengin

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Kozaklı MYO Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Nevşehir

Uzm. Erg. Başak Karadağ

T.C. Sağlık Bakanlığı, Mersin Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Mersin

Uzm. Erg. Güleser Güney Yılmaz

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Tavşanlı SHMYO Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kütahya

Uzm. Erg. Yasin Tekeci

Dr. Nafiz Korez Sincan Devlet Hastanesi, Ergoterapi Kliniği, Ankara

Uzm. Psk. Şerife Yılmaz

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Uzm. Erg. Rukiye Begüm Koca

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Erg. Rumeysa Günal

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Erg. Melike Dıramsız

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Erg. Selen Aydöner

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

Erg. Ezginur Gündoğmuş

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, Ankara

İçindekiler

KISIM I KORUYUCU ERGOTERAPİ İLE İLGİLİ TEORİ, MODEL VE TEMEL YAKLAŞIMLAR

Bölüm 1

Koruyucu Ergoterapi Yaklaşımlarına Giriş

GÖKÇEN AKYÜREK

Giriş.....	3
Koruyucu Yaklaşımların Önündeki Zorluklar ve Son Yıllardaki Gelişmeler	4
Ergoterapi Mesleği ve Koruyucu	6
Yaklaşımların Önemi	6

Bölüm 2

Toplum Sağlığı ile ilişkili Teori ve Modeller

SİNEM SALAR

Giriş.....	9
Transteorik Model	10
Sağlık İnanç Modeli	13
Yeniliğin Yayılması Teorisi	15
Sosyal Ekolojik Model	21
Sonuç	23

Bölüm 3**Sağlık Okuryazarlığı**

MELİKE DIRAMSIZ • GÖKÇEN AKYÜREK

Giriş.....	25
Sağlık Okuryazarlığının Sınıflandırılması.....	26
Sağlık Okuryazarlığının Önemi	26
Sağlık Okuryazarlığını Etkileyen Faktörler.....	28
Sağlık Okuryazarlığı Nasıl Değerlendirilir?.....	29
Türkiye’de Sağlık Okuryazarlığı	31
Sonuç.....	32

Bölüm 4**Yaşam Tarzının Yeniden Tasarımı**

EGE TEMİZKAN

Giriş.....	37
Yaşam Tarzının Yeniden Tasarımı Nedir?	37
Yaşam Tarzı ve Sağlık.....	38
Yaşam Tarzı Davranışlarında Sağlığa Yönelik	38
Öz Düzenleme	38
Sağlığı Destekleyici Yaşam Tarzı	39
Yaşam Tarzının Yeniden Tasarımı Programlarının Ortaya Çıkışı	40
Yaşam Tarzının Yeniden Tasarımının Teorik Temelleri.....	42
Sağlık İnanç Modeli.....	42
Transteorik Model	43
Yaşam Tarzının Yeniden Tasarımının	45
Kullanım Alanları	45
Diyabet.....	45
Obezite	46
Yaşlı Bireyler.....	47
Ruh Sağlığı	48
Sonuç.....	49

Bölüm 5**Okupasyonel Denge**

TARIK DEMİROK

Giriş.....	53
Okupasyonel Dengenin Boyutları.....	54
Okupasyonel Dengenin Değerlendirilmesi	54

Okupasyonel Denge ile İlişkili Değişkenler.....	56
Farklı Gruplarda Okupasyonel Denge	58
Sonuç.....	60

Bölüm 6

Evrensel Tasarım

SELEN AYDÖNER-GONCA BUMİN

Giriş	63
Evrensel Tasarımın Hedefleri	64
Evrensel Tasarımla İlişkili Faktörler	64
Evrensel Tasarım Prensipleri	67
Evrensel Tasarımın Faydaları.....	71
Evrensel Tasarım ile Algılanan Potansiyel Sorunlar.....	74
Evrensel Tasarımın Model Yapısı.....	75
Ergoterapi ve Evrensel Tasarım	75
Sonuç.....	76

Bölüm 7

Koruyucu Yaklaşımlarda Maneviyatın (Spiritualitenin) Önemi

GÖZDE ÖNAL • GÜLŞAH ZENGİN

Giriş.....	79
Maneviyat ve Ergoterapi	80
Maneviyat İçeren Ergoterapi Uygulama Modelleri ve Referans Çerçevesi.....	81
Maneviyat ve Din	87
Maneviyatın Değerlendirilmesi	88
Koruyucu Ergoterapi Yaklaşımlarında	91
Maneviyatın Önemi.....	91
Koruyucu Ergoterapi Yaklaşımlarında Kullanılan Manevi Okupasyonlar.....	92

Bölüm 8

Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Ergoterapi

EGE TEMİZKAN • FATMA GÜN

Giriş.....	99
Yaşamın Farklı Aşamalarında Birinci Basamak	100
Sağlık Hizmetlerinde Ergoterapinin Görevleri.....	100
Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde	103
Sağlığın Geliştirilmesi.....	103

Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri ve	104
Ergoterapinin Görevleri	104
Kilo Kontrolü / Kilo Verme.....	106
Ergonomik Düzenlemeler / Eklem ve Enerji Koruma	106
Tütün Ürünü Kullanımının Azaltılması	108
Sağlığı Geliştirici Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinin Uygulanması.....	110
Klinik Uygulamalar	110
Toplum Temelli Uygulamalar	111
Birincil Basamak Sağlık Hizmetlerinde	112
Ergoterapi Programı Geliştirme	112
Sonuç.....	114

Bölüm 9

Psikolojik Sağlık ve Ergoterapi

HATİCE ABAOĞLU

Giriş.....	119
Psikolojik Sağlık Tarihsel ve Kültürel Geçmişi	120
Psikolojik Sağlık Modelleri ve Araştırmaları.....	122
Psikolojik Sağlık Etkileyen Faktörler.....	125
Psikolojik Sağlık Destekleyen Faktörler.....	126
Psikolojik Sağlık Süreçlerini Destekleyen Koruyucu Mekanizmalar.....	128
Psikolojik Sağlık Zamansal Unsurları	128
Ruh Sağlığında Psikolojik Sağlık.....	131
Psikolojik Sağlık Boyutları ve Müdahaleleri	132
Psikolojik Sağlık ve Ergoterapi.....	134
Sonuç.....	135

KISIM II

FARKLI YAŞAM DÖNEMLERİNDE KORUYUCU ERGOTERAPİ YAKLAŞIMLARI

Bölüm 10

Çocuklarda Erken Müdahale ve Ergoterapi Yaklaşımları

EZGİNUR GÜNDOĞMUŞ • GONCA BUMİN

Giriş	141
Erken Müdahalenin Fiziksel, Bilişsel, Sosyal ve Davranışsal Gelişime Faydaları.....	142
Erken Müdahalenin Yapı Taşları Nelerdir?	144

Erken Müdahale Programlarının Aşamaları Nelerdir?	145
Erken Müdahaleye Gerekşinim Duyabilecek Riskli Gruptaki Çocuklar	146
Erken Müdahale Kapsamında Verilen Hizmetler	147
Erken Müdahalede Ergoterapi Yaklaşımları	148

Bölüm 11

Çocuklar için Ev ve Okulda Güvenliğe Yönelik Koruyucu Yaklaşımlar

BAŞAK KARADAĞ • GÜLESER GÜNEY YILMAZ

Giriş	159
Çevre	159
Çevresel Adaptasyonlar	161
Ekolojik Yaklaşım ve Ergoterapi	164
Çocuklar için Ev ve Okul Ortamlarında Karşılaşılabilecek Risk Etmenleri	165
Sağlığın Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin Müdahale ve Düzenlemeler	168
Ergoterapi Değerlendirmeleri	168

Bölüm 12

Özel Gereksinimli Çocuklar için Çevresel Düzenlemeler

SİNEM KARS

Giriş	173
Görme Engelliler	175
İşitme Engelliler	179
Zihinsel Engelliler	179
Otizm Spektrum Bozukluğu	180
Down Sendromu	183

Bölüm 13

İş Yerlerinde Kas İskelet Sistemi Yaralanmalarını Önleme ve Ergonomik Tasarım

ÖZGE BUKET ARSLAN • ÇİĞDEM ÖKSÜZ

Giriş	185
Mesleki Kas İskelet Yaralanmalarına Sebep Olan	186
Risk Faktörleri	186
Mesleki Kas İskelet Yaralanmaları	187
Mesleki Kas İskelet Sistemi Yaralanmalarını Önleme	189
Ergonomik Tasarım	189

Fiziksel Ergonomiye Yönelik Müdahaleler	190
Örgütsel Ergonomiye Yönelik Müdahaleler.....	192
Bilişsel Ergonomiye Yönelik Müdahaleler	193
Sonuç	193

Bölüm 14

İşyerinde Ruh Sağlığını Koruyucu Psikososyal Yaklaşımlar

SELMA ERCAN DOĞU

Giriş.....	195
İş Stresi	195
İş Yerinde Stres Kaynakları.....	196
İş Yerinde Stres Yönetimi ve Psikolojik Dayanıklılık (Resilience).....	198
İşyerinde Stresle Başa Çıkmada	200
Psikolojik Dayanıklılık	200
Sonuç	205

Bölüm 15

Toplumsal Mobilite ve Koruyucu Yaklaşımlar

ŞERİFE YILMAZ

Giriş.....	209
Toplumsal Mobilite Nedir?.....	209
Toplumsal Mobilite İçin Koruyucu Yaklaşımlar.....	214
Sonuç	222

Bölüm 16

Kadın Sağlığında Koruyucu Ergoterapi Yaklaşımları

GAMZE EKİCİ

Giriş	225
Kadınlarda Kronik Yaygın Ağrı Sendromu	225
Kadınlarda Sık Görülen Kronik Ağrı, Yorgunluk ve Ruhsal Sorunlarda Ergoterapi Uygulamalarına	226
Genel Bakış	226
Kadınlarda Kronik Ağrı, Yorgunluk ve	226
Ruhsal Sorunların Tedavisinde Uygulanan	226
Koruyucu Ergoterapi Yaklaşımları	226
Kadınlarda Uyku Problemleri	228

Uyku Yönetiminde Ergoterapi Uygulamalarına	228
Genel Bakış	228
Kadınlarda Uyku Bozukluklarının Tedavisinde Uygulanan Koruyucu Ergoterapi Yaklaşımları.....	229
Kadınlarda Menopoz Sonrası ve Geriatrik Dönemde Postür ve Denge Problemleri.....	232
Hedef Odaklı Dans ve Hareket Tedavisi	233
Kadın Sağlığında Koruyucu Ergoterapi Yaklaşımları ve Yaşam Kalitesi	234
Sonuç	234

Bölüm 17

Geriatric Bireyler için Koruyucu Ergoterapi Yaklaşımları

ONUR ALTUNTAŞ

Giriş.....	237
Birincil Koruma	237
İkincil Koruma	238
Üçüncül Koruma	239
Düşmelerin Önlenmesi.....	240
Önleme Stratejileri	241
Çok Boyutlu Düşme Riski Değerlendirmesi ve	242
Risk Azaltma.....	242
Çevresel Değerlendirme ve Düzenlemeler	242
Çok Faktörlü Müdahaleler	243
Kurumsal Müdahaleler	243
Ergoterapinin Rolü	243
Bilişsel Becerilerde Gerilemenin Önlenmesi.....	245

Bölüm 18

Geriatric Bireylerde Düşmeyi Önleyici Yaklaşımlara Bakış

RUKİYE BEGÜM KOCA • RUMEYSA GÜNAL

Giriş.....	249
Adımlama Yöntemi	250
Denge Meselesi Yaklaşımı.....	254

Bölüm 19

Emeklilik Döneminde Koruyucu Yaklaşımlar

MAHMUT YARAN • ESMA ÖZKAN

Giriş.....	261
Çalışma Hayatından Emeklilik Dönemine, Orta Yaştan Yaşlılığa: Okupasyonel Geçiş Süreci	262

Emeklilik Dönemi ile İlgili Teoriler	263
Emeklilik Dönemine Hazırlık Programları	265
Emeklilik Dönemine Hazırlık Programlarında	266
Ergoterapistin Rolü	266
Sonuç	270

KISIM III

FARKLI PROBLEMLERDE KORUYUCU ERGOTERAPİ YAKLAŞIMLARI

Bölüm 20

Obezitede Koruyucu Yaklaşımlar

ÖZGÜ İNAL

Giriş	275
Etiyoloji	275
Obezite ile ilişkili Sağlık Problemleri	277
Obezite ve Okupasyon	278
Obezitede Ergoterapi ve Koruyucu Yaklaşımlar	280
Farkındalık Eğitimi	283
Fiziksel Aktivitenin Teşviki	283
Yaşam Tarzı Değişikliği	284
Bariatrik Cerrahi Öncesi ve Sonrası	285
Yaşam Tarzı Değişikliği	285
Öz Yönetim Becerileri ve Günlük Yaşam Aktiviteleri	285
Enerji Koruma Teknikleri	286
Okupasyonel Denge	286
İşyeri	286
Okul	287
Psikososyal	287
Uyku	288
Toplum Temelli Uygulamalar	288
Çevresel Düzenlemeler	288
Teknoloji	289

Bölüm 21

Diyabette Koruyucu Yaklaşımlar

ZEYNEP BAHADIR AĞÇE

Giriş	295
Diyabetin Prevelans ve İnsidansı	296

İnsülin Hormonu	296
Diyabet ve Engellilik.....	297
Diyabette Koruyucu Yaklaşımlar	297
Diyabette Koruyucu Yaklaşımlar ve	299
Ergoterapi'nin Rolü	299
Ergoterapi ve Diyabet Öz Yönetimi.....	300
REAL Diyabet Müdahale Programı.....	301
Diyabet Yönetiminde Problem Çözme Terapisi	303

Bölüm 22

Bel ve Boyun Sağlığında Koruyucu Yaklaşımlar

REMZİYE AKARSU

Giriş.....	307
Bel ve Boyun Ağrısı Epidemiyolojisi	307
Bel ve Boyun Ağrıları Yönetiminde	309
Uluslararası Kılavuzlar.....	309
Bel ve Boyun Problemlerinde Koruyucu Yaklaşımlar.....	309
Ergoterapistlerin Bel ve Boyun Sağlığı	317
Uygulamalarında Yeri	317

Bölüm 23

Ağrı ve Koruyucu Yaklaşımlar

ÜMİT UĞURLU

Giriş.....	323
Ağrı Nedir?	323
Ağrıdan Korunmak Mümkün mü?.....	326
Ağrıyla Başa Çıkma	327
Ağrı ile Yaşamak	328
Hasta ve Yakınlarının Eğitimi	330
Yorgunluk Yönetimi	331
Uyku Düzeninin Sağlanması	332
Yaşam Tarzı Değişiklikleri.....	332
Çalışma Hızını Ayarlama	334
Fiziksel Ajanlar.....	335
Psikolojik Müdahaleler	336
Bilişsel Davranışsal Terapi	337
Stres Yönetimi	338
Gevşeme Teknikleri.....	338
Farkındalık Terapisi.....	340

Sosyal Destek	340
Yardımcı Aletlerin Kullanılması	342
Ortez Kullanımı	342
Eklem Koruma Yöntemleri	342
Sonuç	344

Bölüm 24

Stres ve Koruyucu Yaklaşımlar

HATİCE ABAOĞLU

Giriş.....	347
Stres Tanımı ve Kavramsal Modeller.....	348
Stres Türleri	350
Stresörler.....	350
Strese Cevap	353
Stres ve Sağlık.....	356
Başa Çıkma	357
Stres Yönetimi.....	358
Bilişsel Davranışçı Terapi	363
Sonuç	367

Bölüm 25

Alkol ve Madde Bağımlılığında Koruyucu Yaklaşımlar

YASİN TEKECİ

Giriş.....	371
Madde Kullanım Prevelansı, Maddeye Bağlı Ölümler ve Yaralanmalar	372
Madde Kullanımı ve Bağımlılığın	372
Sosyoekonomik Yüğü	372
Koruyucu Yaklaşımlar Neden Önemli?	373
Madde Bağımlılığına Neden Olabilecek	373
Risk Faktörleri	373
Önleme.....	374
Kanıtı Dayalı Toplum Temelli Koruyucu Modelleri	380
Kanıtı Dayalı Koruyucu Yaklaşımlar ile	381
İlgili Politikalar	381
Ergoterapistin Madde Bağımlılığın Önleme Süreçlerindeki Rolü	381

Bölüm 26

Şiddet ve Koruyucu Yaklaşımlar

ZEYNEP ÇELİK

Giriş.....	387
Şiddet Mağdurlarında Görülebilecek	392
Performans Bozuklukları	392
Şiddet Mağdurlarında Değerlendirme	394
Önleyici Müdahaleler	394

